

ЕНГЛЕСКИ ФРАЗНИ ГЛАГОЛИ СА ПАРТИКУЛОМ *OUT* И ЊИХОВИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ

САЖЕТАК

Циљ овог рада је анализа употребе и значења енглеских фразних глагола у комбинацији са партикулом *out* који имплицирају просторно удаљавање, са посебним освртом на њихову преводну еквиваленцију у српском језику. Контрастивна анализа семантичких категорија теличности и ателичности заузима значајно место у раду, као и корелацијски односи са глаголским видом и типом глаголске ситуације (*Aktionsart*). Проучавање је доказало хипотезу да су компоненте теличности и ателичности врло значајне у анализи глагола, те да представљају важна дистинктивна обележја глагола. Анализом је установљено да енглески фразни глаголи у преводној еквиваленцији не задржавају увек иста обележја и да их могу променити у зависности од типа комплементизатора. У раду се доказује да глаголске ситуације имперфективног вида у енглеском језику могу садржати компоненту теличности, што није случај у српском језику.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: телиčnost, ателиčnost, перфективност, имперфективност, преводна еквиваленција.

1. Увод

1.1. Циљ овог истраживања јесте да се укаже на специфичности енглеских фразних глагола у комбинацији са партикулом *out* у смислу њихове преводне еквиваленције. Смер контрастирања је од енглеског ка српском језику.

Поред овога, у раду се доказује комплексност перфективног и имперфективног аспекта у енглеском језику који се у том смислу разликује од српског језика, јер се у енглеском често не може јасно разграничити и одредити имперфективни вид, нарочито у случајевима уобичајених прошлих глаголских ситуација (нпр. конструкција *used to*). У раду ће се анализирати глаголи који имају перфективну и/или имперфективну форму у преводној еквиваленцији на циљни језик, а потом ће се глаголске лексема проучавати у контексту. Циљ анализе јесте да се утврди колики значај и какву улогу имају префикси у српском језику када је у питању преводна еквиваленција. Сврха овог рада јесте да се објасни и компонента теличности у оквиру значења енглеских глаголских лексема са партикулом *out* у контексту, или промена те компоненте уколико се фразни глагол посматра појединачно, ван контекста. Као извор за испитивање послужило је дело из савремене британске књижевности *Замена места* (*Changing Places*) аутора

Дејвида Лоџа (David Lodge) написано 1975. године. Роман је код нас превео Дејан Илић 1996. године.

1.2. Грађа обухвата 30 примера енглеских глагола са партикулом *out* и њихових преводних еквивалената у српском језику који указују на комплексност употребе партикуле *out*, која се, поред партикуле *in*, сматра једном од две најпродуктивније партикуле у енглеском језику приликом грађења фразних глагола. Анализирајући преводилачке дилеме и замке, може се истаћи да значење лексичког глагола у комбинацији са партикулом *out* може остати непромењено, односно дословно, или с друге стране, измењено, са наглашеном полисемичношћу и промењеним значењем.

1.3. Просторно значење партикуле *out* једно је од најзаступљенијих (другу основну групу чине глаголи који имају значење потпуне реализације глаголске ситуације), што потврђује и сам корпус. У оквиру групе глагола са значењем просторног удаљавања које може бити директно или индиректно, издваја се подгрупа глагола који имају значење покретања звука, топлоте, испарења и сличних манифестација.

1.4. Да би се приступило контрастивној анализи енглеских фразних глагола и њихових преводних еквивалената, морају се разграничити језичке категорије, односно појмови који се у неким ситуацијама неретко тешко диференцирају. У том смислу, требало би поћи од теоријске поставке да је перфективни вид у енглеском језику граматичка категорија која описује форму глагола у смислу начина посматрања неке глаголске ситуације као целине, без обзира на унутрашњу структуру времена. Глаголска ситуација се може десити у прошлости, али може још трајати, или је на неки начин још битна, а с друге стране, она може бити потпуно завршена.¹ Дакле, може се извући закључак да је глаголска ситуација приказана у целисти перфективног вида, међутим уколико ју је могуће сегментирати, онда је реч о имперфективном виду. С тим у вези, Комри је (Comrie 1976: 4) међу првима објаснио и дао потврду ове општелингвистичке дефиниције перфективности у смислу приказивања целовитости глаголске ситуације и имперфективности као структуре.

1.5. Полазећи од ових теоријских поставки, теличност се може дефинисати као појам који је део семантичког склопа глаголске ситуације и указује на то да је ситуација усмерена ка остваривању и достизању циља. Почев од Вендлера (Vendler 1967), компонента теличности се већ дуже време обрађује у англистичкој литератури, док је у српској, пак, она постала предмет темељнијег истраживања знатно касније (Novakov 2005; Novakov 2007; Пипер и др. 2005). На основу свега поменутог, требало би нагласити да ће у анализи бити представљени релевантни примери из енглеског и српског,

¹ *Advanced Learners Dictionary*, 1995, 60.

указујући на однос глаголског вида и компоненте теличности/ателичности. Англистичка и славистичка литература имају различите погледе на категорију глаголског вида, што је узроковано тиме да је категорија вида у српском језику понајпре лексичко-семантичка категорија, а у енглеском граматичка. Међутим, у новије време поједини аутори покушавају да приближе и уједначе терминологију на овом пољу (уп. Novakov 2005).

2. Корпус и анализа корпуса

Примери који се обрађују у раду преузети су из романа савремене британске књижевности *Замена месџа* (*Changing Places*) аутора Дејвида Лоџа (*David Lodge*).

У овом одељку ће се коментарисати значења енглеских фразних глагола са партикулом *out* који маркирају просторно удаљавање у контекстуалној целини, али и ван ње, те њихови понуђени преводни еквиваленти на српском језику. У обзир ће бити узете семантичке категорије теличности/ателичности и видске компоненте перфективности/имперфективности.

С обзиром на значење партикуле или прилога *out* и ван фразних глагола, јасно је зашто је просторно значење доминантно.

Примери који илуструју ово примарно значење партикуле *out* јесу класификовани и представљени у следећој групи глагола: *move out* – *иселићу се*, *stroll out* – *ишетаћу*, *wander out* – *изашћу*.

(1a) After an hour's exhausting discussion, Desiree agreed to a compromise: she would delay starting divorce proceedings for six months on condition he moved out of the house (41).

(1б) После једночасовне исцрпљујуће расправе, Дезире је прихватила компромис: одложиће почетак бракоразводне парнице на шест месеци под условом да се он исели из куће (44).

(2a) On his very first morning he strolled out after a delicious breakfast of orange juice, bacon, hot cakes and maple syrup to look for Dealer Hall (58).

(2б) Већ првог јутра, после божанственог доручка ђус, шунка, палачинке и јаворов сируп, ишетао је да потражи управну зграду (63).

(3a) Disgruntled, he wandered out of the living room on the terrace (78).

(3б) Изашао је потиштен из дневне собе на терасу (85).

Фразни глагол *move out* има очувано своје базично значење уколико се посматра појединачно, али и у контексту. Преводни еквивалент поседује компоненту теличности, а видска компонента је перфективна. Поменути глаголска ситуација има још једну квалитативну одредницу: заокруженост и целовитост, а компатибилност са партикулом *out* допринела је и потпомогла реализацију радње која није континуирана. У случају

лексичког глагола *stroll*, који подразумева специфичан вид кретања (шетње), није било тешко пронаћи директан преводни еквивалент. Овај пример задржава исту равну перфективности, а самим тим и теличности. Целина глаголске ситуације је потпуна, а партикула *out* доприноси њеној извршености и интензивира завршни тренутак. Пример глагла *wander out* има неке специфичности. Дословни превод енглеског оригинала је *лутати, њумарати, скијати без циља*. Преводачка замка је избегнута, јер директан превод оригинала никако не би задовољио контекстуални опис. Наиме, тешко је замисливо да агенс може тумарати унутар затвореног простора и бесциљно лутати у квадратури која не подразумева просторну ширину да би се радња тог типа могла природно на том месту одвијати. Реченични склоп је задржао природност, није изгубио своје значење, а при том, превод стране речи прилагођен је и уклопљен у контекст. Преводни еквивалент је теличан и перфективан са префиксом. За српске еквиваленте карактеристичан је префикси *из-*, који се појављује као контекстуални парњак партикуле *out*. У семантичком смислу постоји поклапање будући да мармирају правац, смер радње, кретање из једног места у друго.

Следећи примери из основне групе глагола са значењем просторног удаљавања су: *shuffle out* – *оћихи сјоро* и *шромо несигурним корацама*, *leap out* – *искочићи*, *get out* – *изаћи*.

(4a) He slipped on his shoes and shuffled out to the kitchen with the broken fragments (101).

(4б) Назу ципеле као папуче и тако оде до кухиње да донесе крхотине сломљеног посуђа (111).

(5a) He leapt out of the lift as soon as it opened, and disappeared into his office (183).

(5б) Он искочи из лифта чим су се врата отворила и нестале у својој канцеларији (203).

(6a) And you can get out into the country quite easily (81).

(6б) А није проблем ни викендом изаћи из града у околину (89).

Пример *shuffle out* опет денотира кретање, излазак из простора, а преводни еквивалент је приближан оригиналу, међутим није потпуно дао приказ глаголске ситуације, а чини се да та прецизност недостаје у овом случају. Опис ситуације где агенс напушта простор има своје мањкавости, јер није битна само идеја изласка коју је преводилац пренео, него је битан и начин како је то урађено. Енглески глагол управо има то значење, значење *лаганост, њешко* и *шромо* хода, али је српски превод нема. Преводни еквивалент не садржи ту компоненту описа, па је један битан детаљ изостао. Значење није измењено, али је окрњено, а превод је лишен ноте експресивности и изражајности. Глагол *leap out* мармира потпуну извршеност глаголске ситуације која је тренутна и употпуњена партикулом *out*. Преводни еквивалент одговара енглеском

оригиналу (*скочити*), те се у том смислу може рећи да није било значајних модификација. Сви поменути глаголи имплицирају постојање циља, укључујући и глагол *get out*, што значи да сваки од њих поседује квалитет теличности. Поред овога, примере карактерише перфективност и моменталност, а преводни еквиваленти имају префиксе (*ишећити*, *искочити*, *оити*, *иселити*). На основу предоченог, учили смо да категорија глаголског вида и типа глаголске ситуације у комбинацији са партикулом *out* доводи до развоја перфективног значења глагола у датим контекстуалним условима.

У следећим примерима је еквивалент глагол са конструкцијом која има вредност фразеолошких јединица: (*invite out – позвати да се негде изађе*, *bail out – избавити некога из затвора*, *bring out – извести некога напоље*).

(7a) There seems to be a general conspiracy here to pretend that I am lonely in your absense and must be invited out (135).

(7б) Изгледа да су се овде сви заверили: понашају се према мени као да сам усамљена због твог одсуства и сад као стално треба да ме зову да изађем (150).

(8a) Philip sat down quickly on the wooden bench that ran round the wall, and didn't move until Desire bailed him out (189).

(8б) Филип брже боље седе на дрвену клупу прислоњен уза зид и није се померао све док га Дезире није избавила (210).

(9a) They brought him out and booked him (191).

(9б) Извели су га и увели у књигу (212).

Оно што би се могло овде истаћи јесте проблем превода енглеских примера, јер партикула *out* у комбинацији са лексичким глаголом на пољу семантике показује извесна одступања. Наиме, анализирајући преводе, може се уочити да нису у питању само лексеме, већ глаголи са допуном који маркирају просторну локацију. Ту се јављају још неке недоумице и питања, као на пример, да ли примери глагола *bring out* и *invite out* указују на то да партикула *out* не остварује тако јаку везу са глаголима и да се њихово јединство може сматрати мање кохерентним, те се с тим у вези запитати колико заправо лексема ту постоји (једна или две). (уп. Novakov 2008: 68). Понуђени превод примера *bail out* перфективан је и теличан. Партикула *out* није семантички редувантна, јер сам превод глагола *bail* не значи боравак ван затвореног простора притворске јединице (осим у врло ретким случајевима у зависности од кривичног дела и онога ко га је починио). У понуђеним примерима, спрам енглеског фразног глагола стоји српски глагол изведени префиксацијом, где префикс идентификује аблативност – семантичко поље удаљавања.

Следећи пример из корпуса јесте непрефиксални и имперфективни глагол *swerve out* – *клизијџи*. Преводни еквивалент не задржава иста обележја у контексту и ван њега.

(10a) One's eye naturally travelled in a great sightseeing arc: skimming along the busy Shoreline Freeway, swerving out across the Bay via the long Esseph Bridge (56).

(10б) Око посматрача би се тим делом слике кретало сасвим природно: клизило би дуж поменутог приобалног аутопута, да би избило на дугачки есефски мост (60).

Грамматичка категорија несвршеног глаголског вида очувана је у контексту употребом партиципа презента (препознатљивог по наставку *-ing*). Међутим, у погледу теличности, дошло је до промене. Ателични преводни еквивалент *клизијџи* у контексту постаје теличан, односно, он у ситуацији која је означена глаголским изразом (делом семантичког описа конструкције) указује на постојање циља (избијање на мост).

Међутим, у контексту глаголске ситуације, фразни глаголи неретко мењају обележја, те су тада свршеног вида, задржавајући граматичку структуру оригинала на најприближнији могући начин. Између осталог, ово и јесте одлика доброг превода, мада је то врло захтеван и мукотрпан посао. Улога комплементизатора у регулисању обележја перфективности и имперфективности уочљива је у случају фразног глагола *take out* – *извесџи некога негде да изађе*. Наиме, енглеска лексема је у комбинацији са партикулом *out* перфективна и телична уколико се посматра изоловано, али у контексту глаголски вид трпи измену и постаје имперфективан са очуваном компонентом теличности.

У датом примеру је аспектуална опозиција морфолошки кодирана и модификована, а имперфективизација је регулисана глаголским временом и прилагођена контекстуалним условима.

(11a) He would be restricted to taking them out to the park or a movie once a month (43).

(11б) Он ће моћи да их изводи у парк или биоскоп једном месечно (43).

Не би требало занемарити још једну специфичност у овом последњем случају. Она се тиче комплементизације и релације коју основни глагол остварује са адвербијалом. Наиме, може се приметити да у датом случају не говоримо само о лексеми, већ о глаголу са допуном који маркира просторно измештање, односно локацију у простору (уп. Novakov 2008: 67).

Наредна група глагола (*get out* – *усџаџи*, *pitch out* – *усџераџи*, *drive out* – *оџераџи*) не показује одступања у смислу промене семантичке компоненте теличности под

утицајем контекста. Приметна је тенденција да се перфективност појављује заједно са теличношћу.

(12a) You might think by the way she's dressed that she's just got out of bed, and you wouldn't be far wrong (77).

(12б) Могли бисте, узгред, да помислите, по томе како је обучена, да је управо устала из кревета и не бисте много погрешили (84).

(13a) How providential, in retrospect, the landslip that had pitched him out of one address and into the other (169).

(13б) Колико је у ствари, када се погледа уназад, било смислено клизање тла које га је истерало с једне и довело на другу адресу (188).

(14a) There was a four-hour programme of sport on Saturday afternoons which he had settled down to watch expectantly, but it seemed to be some kind of conspiracy to drive the population out to the soccer stadiums (71).

(14б) Суботом поподне четири сата програма било је посвећено спорту и он је испред телевизора с нестрпљењем ишчекивао почетак, али изгледа да је у питању била некаква завера чији је циљ био да се људи отерају на фудбалске стадионе (77).

Занимљивим се чини пример фразног глагола *pitch out* који поред поменутих карактеристика поседује и компоненту целовитости глаголске ситуације. Њена потпуна реализација бива потпомогнута везом лексичког глагола и партикуле *out* која у том смислу није редувантна. Радња је тренутна и подразумева потпуну промену локације, односно премештање (живог) агенса са једне адресе на другу на иницијативу другог (неживог) агенса. Случај глагола *get out* јасно и недвосмислено имплицира дислоцирање из једног простора у други, а модификација у смислу комплементације у овом случају није било. Семантичка структура указује на тренутну радњу, без постојања елемената дуративности. Пример фразног глагола *drive out* указује на то да одговарајући преводни еквивалент није увек лако понудити, те директно превести енглеску реч на циљни језик и при том сачувати основни регистар. У овом случају реч је о каузацији кретања објекта. Основна глаголска лексема *drive* не подразумева *исцїєривање*, или *избацивање* ван простора, али је у комбинацији са партикулом *out* добијен опис нове ситуације. У овом случају реч је о каузацији кретања објекта. Дакле, немогућност директног или дословног превода јесте честа појава у процесу превођења. Пренесена значења, описи, а понекад чак и губљење регистра имају своје оправдање, јер је у таквим ситуацијама тешко понудити директан преводни еквивалент, па је боље дати опис или пронаћи најближи могући превод, а не изгубити значење.

На наредном примеру објасниће се повезаност теличности глаголске ситуације и енглеског прогресивног облика. Енглески телични изрази се могу комбиновати са прогресивним глаголским видом, али су такве ситуације неограничене. (Не)свршеност глагола је морфолошка категорија у српском језику, видљива у самом глаголу, док је у енглеском језику другачије. Глаголски вид је уочљив на нивоу синтаксе, на основу употребе глаголских времена – *continuous* и *simple*. Лексеме врло често поседују неутралност, те се с тим у вези значење циља може управо одредити на синтаксичком нивоу, што може бити илустровано следећим примером фразног глагола *come out* – *појављивајти се*.

(15a) On his first morning, in the tomb-like hotel room he had checked into after driving straight from London airport, he had woken to find steam coming out behind curtains (58).

(15b) Првог јутра, када се пробудио, у хотелској соби, у коју је доспео право с лондонског аеродрома, било је хладно као у гробу и он угледа пару како се појављује иза завеса (63).

Представљени пример има значење које је базирано на покретању агенса како би се произвела карактеристична манифестација покретања топлог ваздуха, односно паре. Ингресивност имплицира имперфективност и на специфичан начин неутралише достизање циља. Он постоји, али се не назначавача да ли је он и достигнут. Овакави и слични примери захтевају тумачење које подразумева укрштање категорије глаголског вида и теличности, при чему значајну улогу игра контекст, где глаголски вид означава ограниченост глаголске ситуације (енглески *boundedness*, уп. Declerck 1979).

Наредни примери илуструју случајеве у којима су енглески глаголски изрази јасно одређени у односу на појам теличности: *fly out* – *оћућућовајти*, *step out* – *ућућућућу се*, *call out* – *ћозвајти ван*, *lean out* – *наћнућу се*, *climb out* – *ћребаћућу се*, *ћоћећу се*.

(16a) As to your suggestion that I fly out to Euphoria for a holiday, it's not on, I'm afraid (150).

(16b) А што се тиче твог предлога да за празник отпутујем у Еуфорију, он је неприхватљив, бојим се (166).

Фразни глагол *fly out* означава ситуацију која тежи циљу и која подразумева завршни сегмент теличне глаголске ситуације која је у овом случају изражена како, морфолошки (префиксацијом), тако и синтаксички (адвербијалом).

(17a) Morris had fixed one of his tutorials at nine am, much to the disgust of the students concerned, and it was to meet this group that he now stepped out to his office (211).

(176) Морис је једно од својих виђења са студентима утаначио у девет преподне, на велико згражање самих студената и управо је сада, када је изашао из кола и упутио се према канцеларији, требало да се нађе са њима (235).

Фразни глагол *step out* представља пример кретања агенса изван затвореног простора. Преводни еквивалент одговара енглеском оригиналу, те у том смислу нису биле неопходне значајније интервенције, јер је задржан дословни превод глаголске лексеме *step* (*сџуџиџиџи, корачаџи, џазиџи*). С обзиром на то да се из контекста види да је у питању напуштање простора, партикула *out* испуњава своју основну улогу маркирајући удаљавање.

(18a) The National Guard has been called out by Governor Duck, and a curfew has been enforced between the houses of 10 pm and 6 am (159).

(186) Гувернер Дак је позвао ван Националну гарду, а уведен је и полицијски час између 10 увече и 6 ујутру (176).

(19a) It was alleged that the windows on the West side were sealed up because if all the occupants of those rooms were to lean out at the same time the building would fall over (212).

(196) Причало се и да су прозори на западној страни били запечаћени зато што би се зграда, наводно, срушила ако би се сви у просторијама на тој страни истовремено нагли кроз прозор (236).

(20a) Then he asked me if he could use my window. I said, certainly. He threw his leg over the sash and climbed out on the balcony (133).

(206) Онда ме је упитао да ли може да се послужи мојим прозором. Свакако, одговорих му. Избацио је ногу кроз прозор и пребацио се на балкон (147).

Примери (18), (19) и (20) илуструју случајеве у којима су енглески глаголски изрази јасно одређени у односу на појам теличности, са импликацијом дислоцирања ентитета из унутрашњости ка спољашњости. Сви примери у преводној еквиваленцији, осим глагола *lean*, имају префикс и сви су у непрогресивном (перфективном) виду.

Наредни примери такође су релевантни: *scramble out* – *искочиџиџи*, *put out* – *џроџиџи-риџи*, *rush out* – *џојурџиџи*, *излеџиџи*, *check out* – *џроверџиџи*, *jolt out* – *џрџнуџиџи*.

(21a) He scrambled out from under the table, cracking his head on the underside in his haste (84).

(216) Он искочи испод стола, али у журби тресну главом о ивицу (91).

Илустровани пример *scramble out* прилично је занимљив. Преводни еквивалент не одговара његовом дословном преводу и значењу, те је у том смислу контекст морао

бити узет у обзир да би се пронашло адекватно решење. Значење глагола *scramble* је *йењаџи се, јаџмиџи се, љробијаџи се*, а никако *искочиџи* како гласи преводни еквивалент. Партикула *out* уноси компоненту теличности и перфективности, што значи да је радња завршена у једном тренутку. Да би се добио перфективан вид у контексту реализације и извршености радње, глаголској лексеми је додата партикула *out*, те је српски еквивалент модификован и преведен као *искочиџи (скок из/исџод нечеџа)* и има префикс.

(22a) After a few minutes I put my head out but he disappeared (133).

(22б) После свега неколико минута и ја протурих главу кроз прозор, али њега више није било (147).

(23a) He rushed out of the house into a whirling storm (130).

(23б) Излетео је из куће у ковитлац међаве (144).

(24a) You may laugh, but just check it out for me, will you (142)?

(24б) Смеј се колико хоћеш, али провери ми то, хоћеш ли (157)?

(25a) They came upon three terrified girls in mud-stained nightwear – Melanie, Carol and Deirdre – who had just been jolted out of their beds as the house slewed round in a great arc (179).

(25б) Налетеше на три преплашене девојке у блатњавим спаваћицама – Мелани, Керол и Дирдри – које је из постеље тргло окретање куће у великом луку (199).

Примери фразних глагола (22) и (24) илуструју тренутне глаголе са спецификованим објектом, док пример (23) имплицира везу са адвербијалом. Енглески глаголски изрази, као и српски преводни еквиваленти су јасно одређени у односу на појам теличности. Захваљујући обележју теличности, радње су реализоване, што подразумева и достизање одговарајућег циља. Пример енглеског глагола *check* у спони са партикулом *out* и његово значење, може бити протумачено у смислу откривања нечег непознатог, односно измештања из домена скривеног у домен препознатљивог и видљивог на иницијативу другог агенса.

Конечно, следећи глаголи означавају деловање агенса у циљу специфичног испољавања радње: *boom out – заџрмеџи, call out – довикнуџи, read out – иџчиџаџи (наџлас), murmur out – љромрмџаџи, growl out – љроџедиџи кроз зубе*.

(26a) Mr Swallow! „Hogan’s voice boomed out of the receiver (66).

(26б) Господине Свалоу!” Хоганов глас заџрме из слушалице (72).

(27a) As I picked myself off the ground I saw him disappear round the corner, skidding wildly, for he didn’t stop or even call out thank you (132).

(27б) Када сам се придигла, видела сам како великом брзином нестаје из ћошка, заносећи се у широком луку, није стао, није ми чак довикнуо ни једно хвала (144).

(28а) *But supposing we manage to agree, me and the students, on some book of which four copies can be stretched together, one of them writes a paper and reads it out to the rest of us* (125).

(28б) Али претпоставимо да смо успели да се договоримо, ја и моји студенти, око књиге чија четири примерка могу да се ископају у кампусу, е онда један од њих нешто напише о тој књизи и то наглас ишчита на часу (138).

(29а) *Jehovah, he would murmur out to girls who inquired about his middle name* (12).

(29б) Јехова, промрмљао би девојкама које су се распитивале о његовом средњем слову (13).

(30а) *He growled out a good-bye and a curt thank you* (130).

(30б) Процедио је поздрав и једва да се захвалио (144).

Релевантни енглески примери и њихови преводни еквиваленти (26), (27), (28), (29), (30) још једном недвосмислено указују на тесну повезаност семантичке категорије теличности и перфективног вида. Компонента теличности је у свим примерима изражена творбено, а у примеру *read out*, може се рећи да није у питању само глаголска лексема, већ глагол са допуном, тако да је у том случају теличност представљена и синтаксички (адвербијалом за начин). Понуђени примери имплицирају манифестацију звука од стране живих ентитета на различите начине (бучно и срдито – *boom out*), (наглашено и интензивно – *call out*), (гласно артикулисано – *read out*), (неразговорно и неразумљиво артикулисано – *murmur out*) и (непријатно и љутито – *growl out*). Илустровани случајеви описују глаголске ситуације које су тренутне и не поседују елементе дуративности или постепености, а сви преводни еквиваленти имају префикс. У понуђеним примерима, партикула *out* у однос са глаголским лексемама уноси квалитет експресивности и извршености глаголске ситуације, а преводни еквиваленти у потпуности одговарају енглеским глаголским изразима, без значајнијих одступања.

3. Закључак

У раду се настојало указати на специфичности у употреби и значењу енглеских фразних глагола у комбинацији са партикулом *out* који имају маркацију просторног удаљавања. Релевантни примери који су представљени омогућавају да се стекне општа слика о односу теличности и глаголског вида у енглеском и српском језику на бази значења која имплицирају спацијално дислоцирање. Глаголски вид би у најопштијем смислу требало одредити појмом ограничености глаголске ситуације (енг. *boundedness*). Сходно томе, глаголи који имају значење временске границе и дефинишу моменат достигнућа постојећег циља јесу перфективни, а глаголи који немају значење временске границе јесу имперфективни.

Контрастивно језичко истраживање је показало да у грађи постоји знатан број примера који у преводној еквиваленцији указују на потпуно преклапање, а мањи број указује на делимично поклапање или непоклапање (уп. Ђорђевић 2000). Употреба и усвајање вишечланих глагола могу неретко бити отежани, наочито ако се губи семантичка компонента у случају преводне еквиваленције на циљни језик. Посматрано је 30 примера енглеских фразних глагола у комбинацији са партикулом *out* који имају значење просторног дислоцирања и од тог броја само 7 примера немају префикс у преводном еквиваленту. У раду су праћена два основна значења вишезначне партикуле *out*, која упућује на то да глагол означава кретање субјекта, што је аналогно употреби префикса у српском језику. Друга функција партикуле *out* имплицира компоненту теличности, без обзира на то да ли преводни еквивалент има префикс или не. Наиме, перфективност и теличност су компатибилне и подразумевају се у српском језику, док у енглеском језику не постоји реципроцитет у том смислу. Енглески глаголски израз је на лексичком нивоу углавном неодређен када се ради о теличности, па се тумачење изводи из контекста, те отуда семантичка сложеност енглеских вишечланих глагола добија још једном своју потврду.

ЛИТЕРАТУРА

- Пипер, Предраг и др. (2005). *Синџајска савременој српској језика. Проста реченица*. Београд: Институту за српски језик САНУ; Београдска књига – Нови Сад: Матица српска.
- *
- Comrie, Bernard (1976). *Aspect: An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Čomić, Noam (1972). *Gramatika i um*. Beograd: Nolit.
- Declerck, Renaat (1979). *Aspect and the bounded/unbounded (telic/atelic) distinction*. The Hague: Mouton.
- Ђорђевић, Radmila (2000). *Uvod u kontrastiranje jezika*. Beograd: Filološki fakultet.
- Hornby, A. S. (1995). *Oxford advanced learner's dictionary of current English*, 5th rev. ed. London – New York: Oxford University Press.
- Novakov, Predrag (2005). *Glagolski vid i tip glagolske situacije u engleskom i srpskom jeziku*. Novi Sad: Futura publikacije.
- Novakov, Predrag (2008). *Anglističke teme*. Novi Sad: Futura publikacije.
- Vendler, Zeno (1967). *Linguistics in Philosophy*. Ithaca: Cornell University Press.

Maja Grbović

ENGLISH PHRASAL VERBS WITH THE PARTICLE *OUT* AND THEIR
TRANSLATIONAL EQUIVALENTS IN THE SERBIAN LANGUAGE

Summary

This study tends to indicate the specificities of usage and meaning of English phrasal verbs in a combination with the particle *out* that mark the spatial dislocation. The presented relevant examples relate to acquiring the general notion of relation between telicity and verb aspect in English and Serbian on the basis of various meanings that imply spatial dislocation. Verb aspect could be defined in the most general sense, as a notion of limited (*bounded*) verb situation (i.e. it specifies the moment of its completion) and the point of accomplishment of existing goal within its entirety (*perfectivity*). However, if the reaching point cannot be clearly distinguished, it is commonly conceived as an (*imperfectivity*). The inter-lingual contrastive analysis conducted in the corpus presents a significant number of examples that in translational equivalence indicate a complete overlapping, and fewer number demonstrate a partial overlapping or the resulting discrepancy. The usage and adoption of multi-member verbs can be hampered quite often, particularly in situations of losing the component of transparency in the case of translational equivalence into the target language.

The study performed on the corpus includes 30 examples of English phrasal verbs with the particle *out* that have the meaning of spatial dislocation and only 7 examples out of 30 do not have prefixes in the translational equivalent. The paper also addresses the two main functions of the particle *out* which is considered the polysemous word: the first function emphasizes the spatial feature of the verb which is analogous to the use of prefixes in the Serbian language, and the second function of the particle *out* is the implication of telicity component whether the translational equivalent is prefixed or not. Namely, perfectivity and telicizing effect are compatible in Serbian, therefore verbs are clearly determined at the lexical level, whilst the English language does not allow that reciprocity. English verb phrase is mostly undetermined at the lexical level, so the interpretation is deduced out of the context. Semantic complexity of English multi-member verbs is yet to be thoroughly scrutinized and confirmed.

Key words: telicity, atelicity, perfective aspect, imperfective aspect, translational equivalence.

Маја Грбовић, последипломац на Одсеку за енглески језик и линвистику
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Др Зорана Ђинђића 2
Нови Сад
Србија
Имејл: majagrbovic073@yahoo.com